

Digitaal Fokkerijoverleg 10 oktober 2020

Lezing van Dr. Annemarie Spruijt

Om 13.30 uur start voor het eerst in de geschiedenis van de NHC een digitaal Fokkerijoverleg met een lezing van Dr. Annemarie Spruijt, specialist in opleiding voortplanting van het Departement Geneeskunde van Gezelschapsdieren van de Universiteit Utrecht.

Er zijn 28 deelnemers incl. Ineke Scholten die het overleg leidt en Marcel Portanger die de techniek onder controle houdt.

Dr. Annemarie Spruijt begeleidt een Power Pointpresentatie met haar commentaar en beantwoordt vragen van deelnemers.

De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- Cyclus teef en fertiliteit
- Partusbegeleiding
- Monorchidie en Cryptorchidie

Cyclus teef en fertiliteit

De teef kent diverse cyclussen, waarbij de Anoestrus 2 tot 9 maanden met een gemiddelde van 4 maanden bedraagt. De baarmoeder vertoont in deze periode geen activiteit. Daarna volgt de Pro-oestrus, die duurt 9 dagen tot de eisprong, waarbij de teef gedragsverandering toont. Daarna volgt de Metroestrus die ong. 2,5 maanden bedraagt.

Na de 9 dagen Pro-oestrus wordt steeds meer Progesteron geproduceerd door het geel lichaam in de eierstok. De afscheiding bij de teef gaat van rood naar licht roze en wordt tenslotte helder. De vulva is gezwollen en de teef toont staartreflex.

Bij de eisprong springen gemiddeld 8 eitjes.

Het Progesterongehalte blijft lange tijd hoog ook als er geen dracht is, hierdoor kunnen honden, die niet drachtig zijn, schijnzwanger raken.

Het ideale moment van dekken is 2 tot 3 dagen na de eisprong. De bevruchting kan 3 tot 4 dagen na de dekking plaatsvinden, dus hoeft de eerste dag van dekking niet de dag van de bevruchting te zijn.

Dierenartsen kunnen Fertiliteitsbegeleiding verzorgen om het ideale moment van dekking te bepalen. Zij meten het Progesteronniveau gedurende de loopsheid, kijken of er anatomische afwijkingen zijn. Indien het juiste moment wordt gekozen, is 1 dekking voldoende. De duur van de dracht is dan ook bekend. Om een duidelijk beeld te krijgen van de progesteronwaarde die bij de hond hoort, is het raadzaam vanaf dag 7 van de loopsheid te gaan meten.

Vooraf bij KI of indien de reu ver weg woont, is het juiste moment om te laten dekken heel belangrijk.

De vagina van een hond is heel lang, bij de Hollandse Herder wel 25 cm.

Met een vaginacospie kan de dierenarts het stadium van zwelling vaststellen.

Progesteronbepaling: Dit hormoon is lastig te bepalen, na de eisprong stijgt het hard, maar is al boven basaal voor de eisprong.

Er zijn diverse tests om het progesteron te bepalen:

“Elisa” is niet erg betrouwbaar, alleen bij hoge of heel lage waarden.
“Immulite” is redelijk betrouwbaar en wordt door veel dierenartsen gebruikt.

De Universiteit Utrecht heeft met “RIA” een heel betrouwbare test, maar een laborant heeft 2 ½ uur nodig voor de vaststelling.

De tests hebben niet alleen alle verschillende waarden, die niet onderling met elkaar zijn te vergelijken, maar ook de apparatuur die gebruikt wordt is bepalend voor de hoogte van de uitkomst. Het verloop van het progesterongehalte in de tijd is bepalend voor het advies wanneer de teef dekrijp zal zijn.

Vraag: Wat is het meest optimale moment van dekking?
AS: De 11^e dag na de eerst uitvloeijing bij de meeste honden.

Vraag: Worden de 63 dagen dracht geteld vanaf de ovulatie.
AS: Klopt. Gemiddeld is de dracht 61,4 dagen na de ovulatie.

Vraag: Heeft een teef een eigen cyclus en moet ze op dezelfde dag bij een volgende loopsheid worden gedekt.
AS: Dit hoeft niet, maar zal vaak wel het geval zijn.

Vraag: Wat is gespleten loopsheid
AS: De uitvloeijing stopt tijdens de loopsheid, maar gaat na een tijd weer verder.
Mogelijk was er geen eisprong omdat de follikels niet volledig tot groei zijn gekomen.

Vraag: Teef is na 2 ½ tot 3 jaar nog niet loops. Is dat zorgelijk?
AS: Vanaf 18 maanden moet de teef toch wel loops zijn. Een loopsheid kan ook gemist zijn. Het advies is wel dan een onderzoek te laten doen.

Vraag: Kan het zijn dat door de aanwezigheid van een dominante teef de jongere teef de loopsheid uitstelt?
AS: Dit zou kunnen door de feromonen die de honden uitscheiden, dit is echter niet te meten en daarom wetenschappelijk niet te bewijzen.

Partusbegeleiding

Gemiddeld is de sterfte bij een nest 1 op 7, dit hoort erbij en moeten we accepteren.

Oorzaken zijn:

Asfymie (niet ontwikkelde longen), aangeboren afwijkingen, trauma, glucose tekort, infecties).

Van bovengenoemde sterfte wordt 30% dood geboren, de meeste sterfte treedt in de eerste 3 dagen na de bevalling op.

De eerst- en laatstgeboren pup hebben de grootste sterftetekans. Het geboortekanaal is heel lang, de eerste pup moet “ruimte maken” en de pup die het laatst komt, loopt meer risico op verstikking. Ook een laag geboortegewicht of keizersnede verhogen het risico.

De bevalling kondigt zich aan door onrust, nestbouw en soms een slijmerige uitvloeijing uit de vulva. Door progesterondaling vindt er 12 tot 24 uur voor de bevalling een temperaturodaling plaats van een volle graad. Het wordt aangeraden vanaf dag 55 te beginnen met 3 maal daags temperaturen om de daling goed te kunnen volgen.

Indien er na deze temperatuurdip in 24 uur geen pup wordt geboren, is het raadzaam de dierenarts te raadplegen.

Na de ontsluitingsfase, die duurt van 6 tot 24 uur, volgt de uitdrijvingsfase. Daarbij zit gemiddeld 45 minuten tussen de geboorte van de diverse pups.

Nageboortefase: Bij de hond volgt de placenta direct na de pup.

Ontsluiting: Als een pup in het geboortekanaal te voelen is, is er ontsluiting, het kanaal is open.

Soms is er een abnormaal verloop (Dystocia) van de bevalling, bijvoorbeeld bij:

- te grote pup, die komt dan niet verder;
- bij krachtig en frequent persen waarbij er na 30 minuten nog geen pup komt, bij de eerste pup mag dit 45 minuten zijn;
- bij een nog ongebooren pup 2 a 3 uur niet meer persen;
- teef vertoont zwakteverschijnselen;
- abnormale uitvloeiing

Bij twijfel dierenarts raadplegen!

Bij weeënzwakte kan de dierenarts oxytocine geven, voor de nog niet geboren pups is dit niet zo goed. In het uiterste geval moet tot een keizersnede worden overgegaan.

Vraag: Kan Herpesinfectie oorzaak zijn van sterfte pups?

AS: In Nederland heeft 30% van de teven de infectie doorgemaakt. De infectie is alleen gevaarlijk als de teef geïnfecteerd wordt in het laatste stadium van de dracht. De pups zullen dan na 10 tot 21 dagen sterven.

Je kunt preventief vaccineren, dit moet dan 2 maal gebeuren. In Nederland ziet Dr. Spruijt geen grote noodzaak dit te doen, in Duitsland is het standaard. Als je twijfelt kun je het gewoon doen.

Vraag: Helpt het tegen Herpesinfectie de pups warm te houden?

AS: Nee, juist bij warmte vermenigvuldigt het virus zich sneller.

Dode pups kan je voor bevestiging van de doodsoorzaak opsturen naar Pathologie in Utrecht.

Vraag: Is röntgenen om het aantal pups te bepalen zinvol zoals in het buitenland veel gebeurt?

AS: Meestal wordt in Nederland een echo gemaakt. Röntgenfoto's zijn aan te bevelen, de hoeveelheid straling is niet gevaarlijk en je weet dan echt het juiste aantal pups.

Vraag: Wanneer moet je ingrijpen als de bevalling niet begint?

AS: Bij 1 of 2 pups na 68-69 dagen. Bij meer dan 2 pups wachten tot dag 71-72.

Er zijn altijd uitzonderingen, bij twijfel op tijd naar de dierenarts.

Monorchidie en Cryptorchidie

Monorchidie betekent dat de testikel niet is aangelegd, dit komt bij honden niet voor.

Cryptorchidie: 1 of 2 testikels zijn niet ingedaald.

De testikel moet door het lieskanaal naar het scrotum afdalen.

De ligging van een testikel kan scrotaal zijn, inguinaal (lieskanaal) of abdominaal (in de buik).

Indien niet in scrotum is de spermakwaliteit slecht door de warmte.

Vraag: Bij ruwharen komt het voor, dat bij de reu tussen 0 en 4 maanden twee testikels voelbaar zijn en er later 1 niet meer te voelen is. Wat kan hiervan de reden zijn.

Dr. Spruijt: De testikels horen binnen 10 dagen na de geboorte in het scrotum te zijn, maar ze kunnen nog heen en weer bewegen door stress, angst en kou, hoewel dit niet wetenschappelijk is bewezen. Bij 75 tot 97% zijn de testikels binnen 42 dagen in het scrotum. Pas met 6 maanden kan je definitief vaststellen of de hond cryptorchide is. Daarna zijn de testikels te groot om nog door het lieskanaal te kunnen.

Er is een erfelijke component, bij bepaalde rassen zoals de boxer is 10% cryptorchide.

Er zijn fysieke én hormonale oorzaken aan te wijzen, b.v. het lieskanaal, de grootte van de testikels. De vererving is autosomaal recessief: moeder en vader zijn drager bij een cryptorchide hond. Welke genen het zijn, is niet bekend.

Om het gen kwijt te raken zou je de ouderdieren en alle broers en zussen van de fokkerij moeten uitsluiten. Dit is bij kwantitatief kleine rassen als de Hollandse Herder niet verstandig, wel is het raadzaam een drager met een niet-drager te combineren.

Het hormoon GnRH wordt bij mensen wel gegeven om indaling van de testikels te bewerkstelligen. Bij de hond is dit geen succes.

Vraag: Reu had met 9 weken twee testikels, is daarna ernstig ziek geworden met hoge koorts. Daarna nog maar 1 testikel voelbaar, ook na 1 jaar niet.

AS: Mogelijk is de verdwenen testikel ontstoken geweest.

Vraag: Kan inteeltdepressie een rol spelen?

AS: Er zijn meer cijfers nodig om dat vast te stellen, je kunt het niet uitsluiten. Het bestuur zou met het Erfelijkheidscentrum contact op kunnen nemen.

IS: We zullen eerst zelf moeten inventariseren.

Vraag: Loopsheid teef stopte tijdens vakantie en teef werd enige tijd later weer loops. Kan stress oorzaak zijn?

AS: Het zou kunnen, bewijzen kan je het niet.

Vraag: Hebben stress en hyperactiviteit invloed op de vruchtbaarheid?

AS: Gevolgen stress zijn niet bekend, toch beter om te vermijden. Bij de dekking kan stress zeker invloed hebben.

Vraag: Gevolgen teruggetrokken vulva en smalle bouw voor dekking?

AS: Een plooi kan eventueel een ontsteking geven door achtergebleven urine. Maar het uitwendige zegt niet veel over de inwendige geslachtsorganen. Bij touché van vagina kan de dierenarts voelen hoe breed de vagina is. Als die smal is kan het zinvol zijn een kleine reu te zoeken.

Vraag: Kunt u de sheets van de presentatie mailen, dan zullen we ze op het besloten ledendeel van onze website publiceren. Dr. Annemarie Spruijt zegt toe dit te zullen doen.

Ineke Scholten dankt haar heel hartelijk voor de goede presentatie. Met de informatie kunnen we zeker verder.

Verslag Mieke Schmid
Secretariaat FAC